

UMUMINSONIY QADRIYATLARNING JAMIYAT MA'NAVIY YUKSALISHIDAGI O'RNI

Qosimov Xamidullo Abduqaxxor o'g'li

*Namangan davlat universiteti Yuridik fakultet Milliy g'oya, ma'naviyat
asoslari va huquq ta'limi yo'nalishi MIG'-AU-21 guruh talabasi*

Annotatsiya: Ushbu maqolada jamiyatlar madaniy xilma-xillik, texnologik taraqqiyot va axloqiy dilemmalarning murakkabliklarini bosib o'tayotganda, bir-biriga bog'langan dunyoda umuminsoniy qadriyatlar tushunchasi mashhur bo'ldi. Adolat, rahm-shafqat, hurmat, halollik va erkinlik kabi tamoyillarni o'z ichiga olgan umuminsoniy qadriyatlar ma'naviy rivojlanish uchun asos bo'lib xizmat qiladi, umumiy insoniylik tuyg'usini uyg'otadi va shaxslar va jamoalarni yanada uyg'un hayotga yo'naltiradi. Qadriyatlarning jamiyat ma'naviy evolyutsiyasidagi ahamiyati o'rganiladi.

Kalit so'zlar: Jamiyat, umuminsoniy qadriyatlar, mehr-shafqat, adolat, halollik, qadr-qimmat, madaniy, umumijtimoiy, urf-odatlar.

Аннотация: Пока общества преодолевают сложности культурного разнообразия, технологического прогресса и этических дилемм, в этой статье исследуется концепция универсальных человеческих ценностей во взаимосвязанном мире. Общечеловеческие ценности, в том числе такие принципы, как справедливость, сострадание, уважение, честность и свобода, служат основой духовного развития, пробуждают чувство общей человечности и ведут отдельных людей и сообщества к более гармоничной жизни». Изучено значение ценностей в духовной эволюции общества.

Ключевые слова: Общество, общечеловеческие ценности, сострадание, справедливость, честность, достоинство, культурное, общечеловеческое, традиции.

Abstract: As societies navigate the complexities of cultural diversity, technological advancement, and ethical dilemmas, this article explores the concept of universal human values in an interconnected world. Universal human values, including principles such as justice, compassion, respect, honesty, and freedom, serve as the basis for spiritual development, awaken a sense of common humanity, and lead individuals and communities to a more harmonious life. " The importance of values in the spiritual evolution of society is studied.

Key words: Society, universal values, compassion, justice, honesty, dignity, cultural, universal, traditions.

Turli xil dunyoda umuminsoniy qadriyatlar turli madaniyatlar va e'tiqod tizimlari o'rtasida muloqot va tushunish uchun umumiy zamin yaratadi. Jamiyatlar umumiy insoniy tajriba va intilishlarni ta'kidlab, tafovutlarni bartaraf etishi, mojarolarni kamaytirishi va tinch-totuv yashashga yordam berishi mumkin. Borgan sari o'zaro bog'langan va murakkab bo'lib borayotgan dunyoda jamiyatning ma'naviy rivojlanishi madaniy, diniy va milliy chegaralardan tashqarida bo'lgan umumiy tamoyillarga bog'liq. Ko'pincha umuminsoniy qadriyatlar deb ataladigan ushbu tamoyillar jamiyatlar o'zlarining axloqiy asoslarini qurishda axloqiy asosni tashkil qiladi. Mehr-shafqat, adolat, halollik, inson qadr-qimmatini hurmat qilish kabi umuminsoniy qadriyatlar jamoalar ichida va o'rtasida totuvlik, o'zaro tushunish va taraqqiyotni mustahkamlash uchun zarurdir. Jamiyatning ma'naviy rivojlanishida bu qadriyatlarning o'rni juda katta bo'lib, nafaqat individual xulq-atvoriga, balki butun aholining jamoaviy vijdoniga ham ta'sir qiladi.

Umumjahon qadriyatlari tushunchasi, Umumjahon qadriyatlar - bu turli madaniyatlar va jamiyatlarda keng e'tirof etilgan va hurmat qilinadigan axloqiy me'yorlar. Ular umumiy insoniy tajribaga asoslangan va barcha shaxslarning o'ziga xos qadr-qimmatini aks ettiradi. Ushbu qadriyatlarning ifodasi madaniy yoki diniy kontekstga qarab farq qilishi mumkin bo'lsa-da, ularning asosiy mohiyati izchilligicha qolmoqda. Masalan, "Oltin qoida" - boshqalarga qanday munosabatda bo'lishni xohlasangiz, shunday munosabatda bo'ling - dunyoning asosiy dinlari va falsafiy tizimlarida turli shakllarda namoyon bo'ladigan universal tamoyil.

"Umuminsoniy qadriyatlar – jahondagi barcha odamlar, xalqlar va davlatlar uchun umumiy qadrlash mezoni hosoblangan, umumbashariy ahamiyatga ega bo'lgan qadriyatlar tizimini ifoda etadigan tushuncha. Umuminsoniy qadriyatlar nihoyatda keng ko'lamli va serqirra tushunchadir. U ozodlik, erkinlik, tinchlik, baxt-saodat kabi umumijtimoiy ma'no-mazmun kasb etadigan tushunchalardangina iborat emas. Uni faqat madaniy boyliklar sifatida tushunishni ham maqsadga muvofiq, deb bo'lmaydi. Shu bilan birga, muayyan milliy, etnik va boshqa xususiy qadriyat tizimlari ham umuminsoniy qadriyatlarning o'rnini bosa olmaydi. Umuminsoniy qadriyatlar tizimi va uning namoyon bo'lish shakllarini tahlil qilish, aslida, tarkibiy qismlari bir-biri bilan dialektik tarzda bog'langan umumiy tizimni, uning asosiy qismlari o'rtasidagi munosabatlarni tadqiq qilishdir".¹ Ma'naviy kamolot deganda insonning ichki dunyosini tarbiyalash, shaxsiy o'sish va jamiyat farovonligiga xizmat qiluvchi fazilatlarini tarbiyalash tushuniladi. Bu rivojlanish diniy urf-odatlar bilan chegaralanib qolmaydi, balki inson farovonligini yanada kengroq tushunishni, hissiy, axloqiy va intellektual o'lchovlarni qamrab oladi. Jamiyatning ma'naviy salomatligi uning adolat, hamdardlik va umumiy manfaatlarga sodiqligida namoyon bo'ladi. Umuminsoniy

¹ <https://oyina.uz/uz/teahouse/2417>

qadriyatlar jamiyat tuzumiga singib ketganda ma'naviy yuksalishda yetakchi kuch bo'lib xizmat qiladi. Ushbu qadriyatlarni qabul qiladigan shaxslar va jamoalar tinchlik, bag'rikenglik va ijtimoiy hamjihatlikni targ'ib qiluvchi amaliyotlarda ko'proq qatnashadilar. Jamiyatda umuminsoniy qadriyatlarning mavjudligi shaxslarni shaxsiy manfaatlardan tashqariga qarashga va jamoa farovonligi yo'lida ishlashga undaydi. Ijtimoiy uyg'unlikni ta'minlashda umuminsoniy qadriyatlarning o'rni Umuminsoniy qadriyatlarning ma'naviy taraqqiyotga qo'shgan eng muhim hissalaridan biri ularning ijtimoiy totuvlikni mustahkamlashdagi o'rnidir. Turli xil dunyoda madaniyat, din va mafkuradagi farqlar ba'zan nizolarga olib kelishi mumkin. Biroq, umuminsoniy qadriyatlar muloqot va tushunish uchun umumiy zamin yaratadi. Shaxslar va jamoalar ushbu qadriyatlarni qo'llab-quvvatlasa, ular farqlarga dushmanlik bilan emas, balki hurmat va ochiqlik bilan yondashish ehtimoli ko'proq. Misol uchun, qadr-qimmatini odamlarni, ularning kelib chiqishidan qat'i nazar, boshqalarning g'am tashvishlariga hamdard bo'lishga undaydi. Bu hamdardlik ijtimoiy tengsizliklarni kamaytiradigan va yanada inklyuziv jamiyatni rivojlantiruvchi harakatlarga olib kelishi mumkin. Xuddi shunday, adolatning qadri jamiyatning barcha a'zolariga nisbatan adolatli munosabatda bo'lishini ta'minlaydi, odamlar o'rtasida ishonch va hamkorlik tuyg'usiga hissa qo'shadi.

Xulosa qilib aytganda, jamiyatning ma'naviy rivojlanishida umuminsoniy qadriyatlarning o'rni ajralmasdir. Bu qadriyatlar jamiyatlar adolatli, tinch va barkamol dunyo barpo eta oladigan axloqiy asos bo'lib xizmat qiladi. Umuminsoniy qadriyatlarni o'zlashtirgan holda, shaxslar va jamoalar o'z farqlarini engib o'tishlari, umumiy maqsadlar sari harakat qilishlari va butun insoniyatning ma'naviy yuksalishiga hissa qo'shishlari mumkin. O'zaro bog'liqlik kuchayib borayotgan dunyoda umuminsoniy qadriyatlarni targ'ib qilish nafaqat axloqiy talab, balki insoniyat sivilizatsiyasining saqlanib qolishi va gullab-yashnashi uchun zaruratdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Mirziyoyev.Sh.M. Erkin va farvon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. – Toshkent.: O'zbekiston, 2017.
2. Ziyomuhammadov B., Ziyomuhammedova S., Qodirova S. Ma'naviyat asoslari. T.: O'zbekiston Milliy etiklopediyasidavlat ilmiy nashriyoti, 2000.
3. M.Hamdama "Milliy g'oya asosida uzluksiz ta'lim-tarbiyani rivojlantirish mexanizmlari" (Metodik qo'llanma) Toshkent 2009-yil
4. M.Imomnazarov "Milliy ma'naviyat bosqichlari" Toshkent-2010 (204-bet.)
5. **Qosimon B. Uyg'ongan millat ma'rifati. – T.: Ma'naviyat, 2011.**
6. S.H.Nosirxo'jayev, M.F.Lafasov S.A.A'zamxo'jayeva "Ma'naviyat asoslari" Toshkent 2016
7. w.w.w.ziyouz.com kutubxonasi
8. w.w.w.wikipedia.uz